III ЭТАП XXIX РЭСПУБЛІКАНСКАЙ АЛІМПІЯДЫ
ПА ВУЧЭБНЫХ ПРАДМЕТАХ «БЕЛАРУСКАЯ МОВА» І
«БЕЛАРУСКАЯ ЛІТАРАТУРА»

КОМПЛЕКСНАЯ РАБОТА ПА БЕЛАРУСКАЙ МОВЕ І ЛІТАРАТУРЫ

Студзень, 2013 г.

ДАВЕДКІ

10 клас

Варыянт І

Заданні	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Усяго
Балы	**5**	**6**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**4**	**7**	**3**	**50**

Заданне 1

Сказы на рускай мове	Адпаведнікі сказаў на беларускай мове
1) ***Нет*** сомнения в том, что…	1) ***Няма*** сумнення ў тым, што…
2) ***Нет*** чтобы помочь! Сел и сидит!	2) ***Не*** каб дапамагчы! Сеў і сядзіць!
3) В библиотеке ***нет*** этой книги.	3) У бібліятэцы ***няма*** гэтай кнігі (адсутнічае гэтая кніга)
4) ***Нет***, ты только посмотри!	4) ***Не***, ты толькі глянь (паглядзі, зірні)!
5) Его всё ***нет*** и ***нет***.	5) Яго ўсё ***няма*** і ***няма***.

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожны дакладна прыведзены пераклад.

Заданне 2

1) д'ябал, між'ярусны, Пракоф'еў, бар'ер, іньекцыя;
2) энтузіазм, спецыяльны, меліярацыя, дыалект, асацыяцыя;
3) радыёантэна, восьмігадовы, баепрыпасы, саракагоддзе, водасховішча.

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожнае падкрэсленае слова з арфаграфічнай памылкай.

Заданне 3

Неазначальная форма дзеясловаў	Загадная форма дзеясловаў	
	Адзіночны лік	Множны лік
1) дзякаваць	***дзякуй***	***дзякуйце***
2) ашчаслівіць	***ашчасліў***	***ашчасліўце***
3) ліць	***лі***	***ліце***
4) секчы	***сячы***	***сячыце***
5) накрыць	***накрый***	***накрыйце***

КАМЕНТАРЫЙ: **0,5 бала –** за кожную правільную форму.

Заданне 4

ПРЫКЛАДНЫ ВАРЫЯНТ ПЕРАКЛАДУ: Скончана кніга Руф, выкладзена і выціснена па жаданню і працаю (намаганнямі) вучонага мужа Францыска Скарыны з слаўнага горада Полацка, у лекарстве і ў навуках доктара, у вялікім горадзе Празе ў 1519 годзе для шанавання Бога ў Троіцы адзінага і Маці яго з усімі святымі і людзям простым (звычайным) для навукі / навучання.

КАМЕНТАРЫЙ: За пераклад згодна з нормамі сучаснай беларускай літаратурнай мовы – **мінімум 3 балы**.

Неабавязкова перакладаць літаральна, дастаткова перадаць асноўную думку. Добра, калі пры перакладзе захаваюцца рысы і пафас канфесійнага стылю.

Заданне 5

Агарод, агурок, а-гучваць, ад-кладваць, адліга, ад-цяць, ад-чуваць, а-жыць, ажына, азімыя.

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожнае падкрэсленае слова, у якім адсутнічае прыстаўка.

Заданне 6

словазлучэнне	**значэнне**
1) ***зорка*** першай велічыні	*‘вельмі славуты ў якой-н. сферы чалавек’*
2) пуцяводная ***зорка***	а) *‘тое, што накіроўвае, вызначае чыю-н. дзейнасць, жыццё’* б) *‘чалавек, які вызначае чыё-н. жыццё, дзейнасць ’*
3) узыходзячая ***зорка***	*‘чалавек, які пачынае набываць шырокую вядомсць, вялікую славу ў якой-н. галіне дзейнасці’*
4) хапаць ***зоркі*** з неба	*‘здзяйсняць што-н. выключнае, выдатнае’*
5) нарадзіцца пад шчаслівай ***зоркай***	*‘быць шчаслівым, удачлівым, мець поспех у сваіх справах’*

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожнае дакладна растлумачанае значэнне словазлучэння.

Заданне 7

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожную дакладна вызначаную пазіцыю.

Пунктуацыйнае афармленне пісьмовых тэкстаў ажыццяўлялася ўжо ў глыбокай старажытнасці. Як адзначаў Я.Ф. Карскі, у старажытных пісьмовых помніках усходніх славян аж да XIV ст. ужывалася толькі кропка (.) і розныя яе спалучэнні. Гэты знак прыпынку ставілі не толькі паміж граматычна арганізаванымі часткамі тэксту, але і пасля кожнага слова і нават у сярэдзіне іншамоўных слоў, якія, відавочна, былі незразумелыя таму, хто пісаў. Розныя спалучэнні кропак ужываліся пераважна ў канцы абзацаў, у загалоўках як своеасаблівы арнамент.

З XIV ст. у пісьмовую практыку пачынаюць паступова ўводзіцца іншыя знакі прыпынку. Ужо ў гэтым стагоддзі асобныя словы і словазлучэнні ў сярэдзіне сказа сталі аддзяляцца пры дапамозе коскі [,].

Названыя знакі прыпынку ўводзіліся ў пісьмовую практыку ўсходніх славян у наступнай храналагічнай паслядоўнасці:

Час увядзення	**Знак прыпынку**
1) канец XV ст.	***двукроп’е (:)***
2) канец XVI ст.	***пытальнік (?)***
3) канец XVII ст.	***клічнік (!)***
4) сярэдзіна канец XVIII ст.	***працяжнік (—)***
5) канец канец XVIII ст.	***шматкроп’е (…)***

Заданне 8

1) Уладзімір Караткевіч.
2) Скарына.

3) З каханай дзяўчынай (з Алесяй).
4) Грушка.

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожны правільны адказ.

Заданне 9

ПРАВІЛЬНЫ АДКАЗ: **1-в, 2-б, 3-д, 4-е, 5-г, 6-а, 7-ж.**

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожную правільна ўстаноўленую адпаведнасць.

Заданне 10

Аўтар твора	Назва твора	Вершаваны памер твора
М. Багдановіч	«Рамáнс» («Зорка Венера»)	Дактыль

КАМЕНТАРЫЙ: **1 бал** – за кожны правільны адказ.